

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Iacobi Philippi Tomasini Sancti Georgij ab Alga Venetiarum Canonici Secularis De Donariis ac Tabellis Votivis Liber Singularis

Tomasini, Giacomo Filippo

Vtini, 1639

XVI. Vota Amatoria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13253

eidem **VOTA** fundebantur, aedes, aræ, templa, lucus insigni
veneratione dicata fuerunt, adeoq; et ipsa varijs titulis hone-
stabatur. Hinc **CELVACINÆ** Veneri templum vouit & ex-
truxit Titus Tatius Rex, in ea fori parte, qua Romani, & Sa-
bini armis depositis pacem inierunt.

Eadem Veneri **CALVÆ** consecrarunt Romani in Gallia
Capitolo obsessi, cum ex mulierum capillis tormenta fecissent.

ERYCINÆ Veneri Romæ Q. Fabius Maximus Dictator
Eadem vouit, cum è Sibyllinis Libris edictum esset, ut is voue-
ret, cuius maximum imperium in urbe esset, Liviø auctore
Lib. XXI I. Huic alia aedes ad portam Collinam vota à L. Por-
tio Leunio consule, bello Ligustino, & ab eodem dedicata,
eodem teste Lib. xl.

VICTRICI Veneri aedem ædificauit Pompeius, referente
Plutarcho in eius vita; cuius Victricis Veneris Imago in num-
mis antiquis visitur. Veneri item **GENETRICI** Templum
ante pugnam Pharsalicam vouit Iulius Cæsar, victoriaq; po-
titus in foro suo posuit, eiq; spolia de hostibus dedicauit, ut
thoracem de margaritis Britannicis: ubi etiam collocauit Oct.
Augustus Statuam æneam D. Cæsari cum stella crinita supra
caput ipsius fulgente; de quo Dion Lib. XLII I. Sed & huic
Deæ Cestum dicasse Matronas ostendit Inscriptio Eboræ:

DIVO. IVLIO

LIB. IVL. EBORA

OB. ILLIVS. IN MVN. ET. MVN

LIBERALITATEM

EX. D. DD

QVOIVS. DEDICATIONE

VENERI. GENETRICI

CESTM. MATRONAE

DONVM. TVIERVNT

Hunc fuisse cingulum amoris ostendit Martialis:

Vt Martis reuocetur amor, summiq; Tonantis

A te Iuno peto cestor, & ipsa Venus.

Ve-

Veneris. **C**APITOLINA meminit Suetonius in Caligula, & Galba. Item Veneri **PLACIDA** adscuta fuit in regione Veneritandem **ROMANA** delubrum fuit in via sacra, quod inter singularia & admiratione digna loca memorat Marcellinus. Hinc Venus non inconcinne dicta fuit **Alma**, **Augusta**, **Caelestis**, **Felix**, **Inuicta**, **Iouia**, **Vetina**, **Victrix**, & **Placida**, quemadmodum ex Inscriptionibus satis constat.

Quin etiam Poetae suos amores Veneri consecrabant. De quibus procul dubio audientibus in Florilegio Epigram. Cap. IX. Lib. V. Agathius Scholasticus. In hunc modum Chærestatus apud Erycium Puteabum amemoris ingenij virum in Como tamquam a propitio aliquo Genio admonitus ingenti fiducia votum fecit; si durum Myrtillæ pectus mitesceret, aut seum se Cupidinem Paphiæ femoribus appensurum.

Præterea hic nequea de **Donatio** Veneri facta insignem Athenæi locum Lib. XIII. Cap. IV. Chamæleon in *eratleotos in Libro de Pindaro*, verulam legem Corinthi fuisse tradit, cum Veneri civitas magnis de rebus supplicaret, ut accirentur in supplicationum pompam meretrices multe, quæ Deam precarentur, & post aliorum discessum in Templis permanerent. Subdit idem. Cum Dea tabulam Corinthij dicitur adhuc extantem, in qua privatim erant meretrices depictæ, quæ supplicationibus Deam propitiaverant, & in eius fauore peractis supplicationibus subsisterent, adscripto hoc Epigrammate.

Αἰ δ' ὑπὲρ Ἑλλάδος τε καὶ Ἰωνίας πολίτας

Ἔσαθεν ὄχεο δὴν Κίπριδος ἀειμονίᾳ.

Haec pro Graecis & bellicosissimis civibus in votum idem dicitur.

Constiterunt, diæ opem Veneris imploratura.

Notat in hunc locum **Casaubonus**, non solum conceptionis voti frequentes adfuisse de votis proventu pudoris mulieres, verum etiam postea sacris interfuisse, quæ voti sui rei Corinthij Dea reddebant. Sed quod magis est, Veneri olim non solum mercedem, sed postribuli quoque pretium, siue nummos in templum illatos scribit Herodotus: Cum senes, quæ confederant non prius domum regreantur, quam hospitum aliquis pecuniam mulieri in suam intulerit, & cum

eadem a sano seorsum abditā nem habuerit. Hospitem autem illum, qui pecuniam obtulit, dicere oportet: Tunc ego tibi Deam, *Atylitam* imploro. *Atylitam* enim *Asirij* *Veneram* appellant. At verò pecuniam illam, quantulacumque sit, non est fas recipere: si quidem in sacrum conuertitur usum. Huius originem ex vetustate nobis dedit *Iulius Firmicus*, cuius hæc verba: *Audio Cinyras Cyprii templum amice meretrici donasse. ei erat Venus nomen. Initiasse etiam Cypriæ Veneri plurimos, & variis consecrationibus deputasse. Statuisse etiam ut quicumque initiari vellet, secreto Veneris sibi tradito assu manuum mercedis nomine Deo daret. Quod secretum quale sit omnes taciti intelligere debemus: quia hoc ipsum propter turpitudinem manifestius explicare non possumus. Bene amator Cinyras meretricijs legibus seruit, consecrata Veneri à sacerdotibus suis stipem dari iussit, ut scorto. Unde videtur mihi lucem adferri posse Senecæ de Providentiâ Cap. v. Non sunt diuitia bonum. Itaque habeat illas, ut illius teno: ut homines pecuniam eam in templis consecrarent, videant & in Fornice. Hanc verò pecuniam fuisse Decimam, expressè tradit *Nicardus Variorum Epigram. Lib. vi. Cap. 8. Epigram. 9.**

Huic Deæ *Lais* præterea speculum dicat apud *Platonem* ibidem Epigrammate 1. & sequentibus.

Gravem tibi decimam accepi questus feram Venus.
De hoc Donatio non minus eleganter, quam festivè *Ausonius Epigram. 54.*

Lais, anus Veneri speculum dico, dignum habeat se

Eterna æternum forma ministerium.

At mihi nullus in hoc usus, quia cernere talem,

Qualis sum, nolo: qualis eram, nequeo.

Hunc ritum confirmat vetus monumentum

IOVLIVNON. MINER

ANTONTA. M. G. L. B.

APHRODISIA. SCYPHOS. H.

VENEREYM. SPECVLVM.

DONVM. DEDIT.

Es uberius illustrat Donarium infigne è saxo Malace in Hispania

spania VENERI Augustæ oblatum, in quo præter alia ornamenta, Phialam, & Tabulam argenteam, Tiaram, Anulum aureum, & Gemnam videre est.

VENEREM. AVG. CVM. PARERGO. ITEM. PHIALAM
ARGENT. ÆMIL. RVST. P. ITEM. TABVLAM. AR
GENT. M. ANNIVS. CELCITAN. TEST. SVO. POST. MORTEM
ÆMILIAE. ARTEMISIAE. VXORI. ET. HÆREDI. SVÆ
RONR. IVS
ÆMILIA. ARTEMISIA. TIRA. POS. EADEMQ
DE. SVO. ANVLVM. AVR. GEMMA. MELIORE

Veneri autem sacra facturas rosas & floribus coronatas fuisse accepimus, forsitan quod amantes essent vincti, ut notat Athenæus. Quo ritu etsi nihil turpius, pessimum tamen, & verum Paganismi signum, quod memoriæ reliquit Athenæus Lib. XIII. Cap. XXVIII. Deorum, siue Templorum Donaria meretricibus fuisse oblata. Paulò æquius eorum institutum, qui ex muneribus meretricijs Diuorum simulacra constituebant. Quos tamen Lib. VI. aduersus Gentes Arnobius verè & grauius damnat. Nec alienum erit, quæ de Proserpinæ raptu memorat I. Firmicus Libro sæpe citato huc transtulisse: *Hennenses, ut possent maternis luctibus ex aliqua parte inuenire solatium, inferorum Regem virginem rapuisse sumpserunt: & ut fides figmentum sequeretur, propè Syracusas eum per alium locum cum virgine emeruisse iactarunt. Templum sanè & raptori & virgini accuratè collatis sumptibus faciunt, & annua in Templo VOTA decernunt. Proserpinæ autem vouebatur Porca. De qua Martialis Lib. 6. Epigr. 47.*

Exsoluit votis hac se tibi virgine porca.

Marcus

Et cum ipsa sit sterilis, Vacca sterilis. Virgilius VI. ÆN.

ipse atris velleris agnam

Aneas matri Eumenidum, magnæq; sorori

Ense ferit, sterilemq; tibi Proserpina vaccam.

Sed ut ad Venerem reuertamur: tradunt quidam huic anti-

O

quos

quos dedicasse ex præstantioribus puellas, quæ ad eius templum profarent, ac veluti sacræ deinde Viris traderentur. Quod de Lydijs etiam prodit Herodotus. Has in Pænulo Plautus: *Clientas* vocat; & in Rudente *Antistatam Veneris* appellat sacris Deæ præfectam. Huc facit quod D. Augustinus Lib. IIII. Cap. x. de Ciuitate Dei scribit, quòd Phœnices donum dabant Veneri de prostitutione filiarum, antequam iungerent eas Viris. Quod de Cyprijs narrat Iustinus Lib. XXII. *Mos, inquit, erat Cyprijs virgines ante nuptiis statutis diebus dotalem pecuniam quæsturas in quæstum ad litus maris mittere, pro reliqua pudicitia libamenta Veneri soluturas.* Prostituendi feminas vulgo etiam fuit mos Augilarum in Africa, nocte quâ nubarent, ut Herodotus, Solinus pariter, & Mela auctores sunt. Item Sicæ in eadem terra templo Veneris matronæ dotem quærebant vulgato corpore. Armenis similem ferè morem fuisse narrat Strabo Lib. XII. *Comana multa sibi sunt mulieres corpore quæstum facientes, pleraq; sacræ.* Qua de re uberiùs idem Lib. XVI. Ioni, quem præcipuè colunt, virgo quadam genere clarissima & specie pulcherrima sacratur: quales Græci pallacas, hoc est, pellices vocant. Et pellicis more, cum quibus vult coire, usq; ad naturalem corporis purgationem.

Veneri autem Solon etiam ex prostitutarū capturis ædem erexit, in qua meretrices locauit, ne iuuenes alienis uxoribus infidiarentur, teste Iuliano Aurelio de Cognom. Deor. Lib. II. Cap. IV.

A quò non longè est locus ille subobscurus Martialis Lib. III. Epigr. 80.

Conuiuia quisquis Zoili potest esse

Sumenianas cœnet inter uxores.

Sumeniani igitur loci nomine est locus sub mœnibus, ut & suburbiorum nomine domus & viæ sub urbe significantur. Quare mulieres Sumenianæ erant illæ, quæ in Lupanaribus constitutis sub mœnibus turpem exercebant quæstum, tamquam in remotiori & secretiori urbis parte, quemadmodum hodiè etiam sub ipsis oppidorum mœnibus hæ mulieres habitent.

tent. Sumeni igitur nomine publicum turpitudinis focum designat. Vnde idem Martialis:

At meretrix avigil, testem veloxq; feraxq;

Raraq; Sumeni fornice rima patet.

Verum, quoniam nullius rei turpis merces decora est, ut verè Terullianus: missis hisce parum decoris, ad reliquos tendamus, ubi prius è Valerio Maximo Lib. vii r. Cap. xv. huic commemorationi adiecerimus, Sulpitiam Ser. Paterculi filiam, Q. Fulvij Flavi uxorem Senatus Libris Sibyllinis per Decemviros inspectis censuisse, ut Veneris VERTICORDIÆ, simulacrum consecraretur, quò facilius virginum mulierumq; mētes à libidine ad pudicitiam conuerterentur. Ea verò, quæ Græcis Α'ροσποφία, & Vrania, Romanis Venus erat VERTICORDIA, quod, ut refert Iulianus Aurelius *de Gent. Deorum Cognominibus* Lib. ii. Cap. iv; diuina planè Romanarum mulierum quodam tempore in libidinem impotentius irruentium corda ad pudicitiam conuerterit. De qua scitè Ouidius *Fastor.* iv.

— *Venus Verso nomine corda tenet.*

Huius fermè generis mulierum Corinthi Votum Veneri factum, quod Plutarchus *Com. de Herodoti malignitate præclarum ac diuinum appellat*, quo petierunt ut Dea maritis ipsorum amorem pugna aduersus barbaros emitteret. Subdit idem, Simonides fecit inscriptionem aneis imaginibus in Veneris fano positis, quod Medea condidisse perhibetur, ab alijs petens ut mariti amore Iasonis ipsam Venus solueret, ab alijs, ut is amore Thetidis Deæ liberaretur. Hinc Veneris Cupidinem filium esse scribit antiquis, eiq; pariter Gratia, quas Græci Charites appellant, addit. Ipsum Poetæ ingeniosè finxerunt Harpocrati Deo silentij Rosam consecrasse. Forsan quod ea silentij symbolum, cuius in amore vis magna est. Ouidij præceptum est *De Arte amandi*.

Præcipue Cytherea, iubet sua sacra taceri.

Admoneo veniat ne quis ad illa loquax.

Adonis etiam Veneris minister esse fingitur, propter cuius

necem Veneri sues immolatas legimus apud Græcos?

Veneri & Marti commune Templum fuisse cecinit Clau-
dianus :

Mauors sanguinea qui cuspide verberat urbes,

Et Venus humanas quæ laxat in otia curas,

Aurati delubra repent communia templi;

Pani Clauam & Ceruinam pellem posuit Euius Venerem
secutus Cap. ix. Epigram. 2.

Nicanoe etiam Priapo de mulierum præstantia iudicanti
pellem & aureum aqualem obtulit, postquam ipsa sua orna-
menta abligurisset.

Cæterum ne irrita essent Amantium desideria DIIS AN-
TELIIS, qui ante fores statuebantur, ferta & unguenta cum
adoratione sternebant, ut faciles sibi aditus impetrarent. In-
dicat id Athenæus Lib. xv. Cap. 11. *Cum domus (Amoris) sit*
Templum Amasiorum fores coronant. Ideoq; nonnulli in Amato-
rum Foribus sacrificant. Hinc Tibullus Lib. 1. Eleg. 2. vers. 14.

————— *Cum posti florida ferta darem.*

Et Plautus :

————— *Bibite festina fores,*

Potate & site mihi volentes propitia.

C A P V T X V I I .

Vota Populi pro Principe.

VERUM, dum sic variè hominum affectus agitatur dulcis
vesania, ad frugem oppido reuocat animorum in
Principes deuotio. Hi quippe in terris Deorum vi-
ces gerunt, ac iura tenent, quos dira vis fulminis in-
genti maiestatis argumento, sæpè innoxios transijt, quemad-
modum eleganter Maro in Diuino opere.

Ecce leuis summo de vertice visus Iulii

Exundere lumen apex, tactuq; innoxia molli

Lam.